

УДК 349.2

**Косьмій Леся Романівна,**  
викладач кафедри цивільного права і процесу  
Івано-Франківського університету права  
імені Короля Данила Галицького



## АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ НОВОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ»

*У науковій статті автор дослідив основні положення нового Закону України «Про зайнятість населення». На основі дослідження викладено позитивні риси та недоліки даного законодавчого акта.*

**Ключові слова:** трудове право, зайнятість населення, правове регулювання зайнятості, законодавство про зайнятість, безробіття.

**Постановка проблеми.** В умовах розвитку ринкових відносин та трансформації економічної системи України зазнає значних змін також і правове регулювання у цій сфері, включаючи і правове регулювання трудових відносин.

Одним з інститутів трудового права України та законодавства України про працю є інститут правового регулювання зайнятості населення, який під впливом зміни правовідносин у сфері праці та зайнятості населення, зміни правовідносин між роботодавцями та найманими працівниками також підлягав оновленню. Саме у зв'язку з цим 05 липня 2012 року був прийнятий Закон України «Про зайнятість населення», який набрав чинності 3 01 січня 2013 року. Як раніше було зазначено в пояснювальній записці до даного Закону, коли він перебував ще на стадії законопроекту, його «розробка і прийняття зумовлене необхідністю удосконалення механізмів державного регулювання у сфері зайнятості населення відповідно до сучасних вимог соціально-економічного розвитку країни, гармонізації законодавства про зайнятість населення з міжнародними правовими нормами» [1].

Його прийняття також було обумовлене поглибленням економічних реформ, розвитком різних форм власності, конкурентних відносин, потребами вільного вибору зайнятості, лібералізацією візового режиму, що також вимагало формування належної політики зайнятості та ефективних механізмів її регулювання. Зокрема, пріоритетом повинна стати концентрація зусиль державних органів, соціальних партнерів та інших суб'єктів ринку праці на охоплення офіційною зайнятістю всіх працездатних громадян, особливо безробітних, створенні нових робочих місць і підвищенні конкурентоспроможності робочої сили [1].

Отже, проблема удосконалення правового регулювання зайнятості населення має як теоретичне, так і практичне значення, що якраз і підтвердило необхідність прийняття нового законодавчого акта у цій сфері.

Разом з тим, окремого наукового дослідження потребують позитивні риси та недоліки, які впливають зі змісту даного нормативно-правового акта. Таке дослідження, з одного боку, сприятиме пошуку нових шляхів впровадження позитивів правового регулювання у цій сфері, а з іншого боку – допоможе виявити та усунути недоліки



правового регулювання суспільних відносин у сфері зайнятості шляхом внесення відповідних змін до прийнятого законодавчого акта.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблеми зайнятості та безробіття в Україні були і є предметом наукових досліджень цілої низки представників різних галузей знань, включаючи і представників науки трудового права. Однак найбільший вклад у дослідження даної проблематики внесли А. Бабаскін, О. Бугуцький, В. Васильченко, Є. Лібанова, Н. Ушенко та ряд інших науковців. Вони у своїх працях подали конкретні практичні пропозиції, що були використані при розробці ряду нормативно-правових актів, які впливають на соціально-економічні умови життя працівників, а також і на показники зайнятості населення.

Однак, враховуючи те, що на даний час відбувається чергове реформування законодавства у сфері зайнятості населення, яке спрямоване на посилення мотивації працівників та роботодавців до легального працевлаштування, зниження рівня молодіжного безробіття та покращення ситуації із зайнятістю людей зрілого віку, зростає й актуальність аналізу норм нового закону України «Про зайнятість населення».

**Постановка завдання.** Метою даної наукової статті є дослідження ключових положень нового закону України «Про зайнятість населення», а також виявлення основних новел даного закону, визначення позитивних та негативних положень, викладених у його нормах.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Новий закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 року містить ряд нововведень, які стосуються як роботодавців, так і громадян, які звертаються до територіальних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції.

Зокрема, основними нововведеннями, що стосуються роботодавців згідно вищезгаданого закону, виступають:

1. Зменшення роботодавцю, який протягом року забезпечував створення робочих місць та забезпечував виплату заробітної плати у розмірі не нижче 3 мінімальних заробітних плат, розміру єдиного соціального внеску (ст. 24 Закону);

2. Роботодавець, який виконуватиме роботи (реалізує інфраструктурні проекти) за кошти державного та місцевих бюджетів, буде зобов'язаний залучати до таких робіт безробітних, а ефективність реалізації інфраструктурних проектів визначатиметься через показник щодо створення нових робочих місць (ст. 25 Закону) [2];

3. Компенсація роботодавцю, який буде працевлаштовувати на новостворені робочі місця молодь на перше робоче місце, осіб віком від 50 років та інших з числа неконкурентоспроможних громадян на ринку праці строком не менше ніж на два роки, витрат, пов'язаних із сплатою єдиного соціального внеску без обмеження у розмірі заробітної плати протягом першого року (ст. 26 Закону). Право на таку компенсацію мають роботодавці, у яких відсутня заборгованість по сплаті єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та/або страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та яких не визнано банкрутом або стосовно них не порушено справу про банкрутство. Компенсація надається на один рік за умови, що працівника не буде звільнено також упродовж наступного року. Однак у випадку звільнення роботодавець повертає отримані кошти в повному обсязі або працевлаштовує на це робоче місце іншого безробітного [3];

4. Суб'єкт малого підприємництва, який створює нові робочі місця та працевлаштовує на них безробітних строком не менше, ніж на два роки, протягом першого року отримує щомісячну компенсацію у розмірі мінімального страхового внеску



(ст. 27 Закону). Це важливе законодавче нововведення є, перш за все, стимулюванням суб'єктів малого підприємництва до створення нових робочих місць у пріоритетних галузях економіки. При цьому працівники, які були прийняті на роботу з виплатою компенсації, не можуть бути звільнені з ініціативи роботодавця.

Основними позитивними новелами Закону, які стосуються громадян у частині їх права на працю та зайнятість, виступають наступні положення:

1. Для стимулювання самозайнятості населення, їх підприємницької ініціативи Державна служба зайнятості безоплатно забезпечуватиме організацію консультацій з питань організації та провадження підприємницької діяльності (ст. 27 Закону) [2];

2. Молодим спеціалістам, які погодилися працювати у сільській місцевості, надаватимуться «стартові виплати» (ст. 28 Закону). Так, закон стимулюватиме молодих спеціалістів, які вирішили поїхати працювати у сільську місцевість. Із метою залучення до роботи за відповідною професією (спеціальністю) в селах і селищах молодому працівнику, який уклав трудовий договір на строк не менш, як три роки з підприємствами, установами та організаціями, розташованими в таких населених пунктах, надаватиметься житло на строк його роботи та одноразова адресна допомога в десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати за рахунок коштів Державного бюджету України. Якщо ж молодий працівник пропрацює в такому населеному пункті не менш, ніж десять років, житло передається йому у власність [3];

3. Для студентів денної форми навчання ВНЗ та ПТУ запроваджено стажування з відкриттям трудової книжки (ст. 29 Закону). Студенти останніх курсів професійно-технічних та вищих навчальних закладів мають право на стажування у роботодавців строком до шести місяців. Відтак до їхньої трудової книжки в обов'язковому порядку роботодавцем буде внесено запис про проходження стажування. Власне, це свідчитиме про набуття певного досвіду роботи. Студенти проходять стажування за індивідуальною програмою під керівництвом наставника. На період стажування на стажерів поширюються всі права і соціальні пільги, встановлені для працівників, які займають відповідні посади;

4. Особи віком від 45 років (страховий стаж більше 15 років) отримають право на «ваучер» на професійне навчання (ст. 30 Закону). Так, вартість такого ваучера встановлюється в межах вартості навчання, але не вище ніж 10 прожиткових мінімумів для працездатних осіб і оплата ваучера здійснюється за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття [3];

5. Професійне навчання безробітних буде здійснюватися на замовлення роботодавця під конкретне робоче місце або для самозайнятості особи; запровадження навчання безробітних інтегрованим робітничим професіям; запровадження механізму підтвердження професійної кваліфікації, здобутої шляхом неформального навчання для незайнятого населення (ст. 35 Закону). Це профнавчання здійснюватиметься в професійно-технічних та вищих навчальних закладах, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності, виду діяльності та господарювання. Для підвищення конкурентоспроможності зареєстрованих безробітних на ринку праці та сприяння їх самозайнятості організовуватиметься професійне навчання за укрупненими (інтегрованими) робітничими професіями та іншими професіями, що мають попит на ринку праці. Фінансування професійного навчання зареєстрованих безробітних здійснюється за рахунок коштів страхового Фонду на випадок безробіття. Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення», державна служба зайнятості має право



створювати центри професійної орієнтації населення в тих регіонах, де в цьому виникає потреба;

б. Статус безробітного надається особам працездатного віку за їх особистою заявою у разі відсутності підходящої роботи з першого дня реєстрації у територіальних органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, незалежно від зареєстрованого місця проживання чи місця перебування (ст. 43 Закону). Тобто, відповідно до нового закону, людина, яка не працює і звернулася до центру зайнятості в пошуках роботи, відтепер отримуватиме статус безробітного з першого дня реєстрації в центрі (до 01.01.2013 р. – з восьмого дня), якщо підходяща робота для неї відсутня. Причому, звертатися можна до будь-якого центру зайнятості – незалежно від зареєстрованого місця проживання чи місця перебування особи [2].

Крім позитивних рис досліджуваного законодавчого акта, слід також відзначити і його недоліки. Так, з набуттям чинності з 01.01.2013 р. Закону України «Про зайнятість населення» виникає необхідність внесення низки змін до всього масиву підзаконних актів, які регулюють сферу зайнятості. Крім того, Закон має бути узгоджений і зі значним об'ємом законодавчих актів, які регулюють соціально-трудові відносини в Україні. А це займе значну кількість часу та викличе багато проблем у практиці правового регулювання.

Існує ще й ряд інших проблем, пов'язаних з набуттям Закону чинності. Зокрема, як зазначають спеціалісти Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України, «це проблеми, які пов'язані із недостатньою виваженістю визначень базових термінів Закону України «Про зайнятість населення», а також проблеми, пов'язані з реалізацією його норм на практиці» [4].

**Висновки.** Таким чином, проаналізувавши окремі положення нового закону України «Про зайнятість населення», можна стверджувати, що в його основі закладений позитивний потенціал, а головними позитивними змінами є чітко визначені механізми стимулювання роботодавців до створення нових робочих місць, стимулювання громадян до самостійного працевлаштування, а також додаткові пільги окремим категоріям громадян (зокрема, для молоді та для осіб передпенсійного віку).

В цілому можна вважати, що реалізація нового закону України «Про зайнятість населення» сприятиме поліпшенню ситуації на національному ринку праці, стимулюватиме роботодавців до створення нових робочих місць та поліпшить інвестиційний клімат в державі.

#### Список використаних джерел

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про зайнятість населення». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [w1.c1.rada.gov.ua](http://w1.c1.rada.gov.ua).
2. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 2067-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Закон «Про зайнятість населення»: коротка характеристика найважливіших статей, в яких відбулися зміни. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://drohobych-rda.gov.ua>.
4. Щодо проблем реалізації Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI: аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.



*Косьмий Л. Р. Анализ отдельных положений нового закона Украины  
«О занятости населения»*

*В научной статье автор исследовал основные положения нового Закона Украины «О занятости населения». На основе исследования изложены положительные черты и недостатки данного законодательного акта.*

*Ключевые слова:* трудовое право, занятость населения, правовое регулирование занятости, законодательство о занятости, безработица.

*Kosmiy L. R. Analysis of certain provisions of the new law of Ukraine «About  
employment of citizens»*

*In this research article, the author examined the main provisions of the new Law of Ukraine «About Employment of citizens». Based on own study, the author described positive features and drawbacks of investigated law.*

*Key words:* employment law, employment, legal regulation of employment, legislation about employment, unemployment.

